

2. Kondrič, M., Uljević, O., Gabrilo, G., Kontić, D., Sekulić, D. (2021). General anthropometric and specific physical fitness profile of high-level junior water polo players. In: Journal of Human Kinetics, Volume 32/, p. 157-165.
3. Marinescu, G. (2000). Polo pe apă. București: Editura Printech. 129 p.
4. Noronha, F., Canossa, S., Vilas-Boas, J.P., Afonso, J., Castro, F., Fernandes, R.J. (2022). Youth water polo performance determinants: the inex study. In: International Journal of Environmental Research and Public Health, 19, 4938, p. 1-11.
5. Onesim, F. (2016). Pregătirea tehnică a voleibaliștilor juniori prin aplicarea analizei video. Teză de doctor în științe pedagogice. Chișinău. 186 p.
6. Platanou, T. (2005). On-water and dry land vertical jump in water polo players. In: Journal sports medicine and physical fitness, 45 (1), p. 26–31.
7. Sîrghi, S. (2016). Pregătirea fizică specială și diferențiată a fotbaliștilor de 13-14 ani într-un ciclu anual de antrenament. Teză de doctor în științe pedagogice. Chișinău: USEFS, p.10.
8. Stepanova, N., Postica, S. (2019). Metodica dezvoltării calităților fizice la înotători. In: Sport. Olimpism. Sănătate. Ediția 4. Chișinău: Editura USEFS, p. 114-117.
9. Колосов Ю.В. (2003). Подготовка ватерполиста. Учебное пособие. Москва. 124с.
10. Кузнецов, В.А. и соавт. (2017). Программа спортивной подготовки по виду спорта водное поло. Санкт-Петербург: Изд-во ФГБОУ ВПО «НГУ им. П.Ф. Лесгафта, СПб». 67с.
11. Марьин, И.С. (2020). Содержание и методика плавательной подготовки юных ватерполистов на этапе совершенствования спортивного мастерства. Автореферат диссертации на соискание учёной степени кандидата педагогических наук. Москва: Московский педагогический государственный университет. 25 с.
12. Погребняк, И.М., Куделко, В.Е., Островский, М.В. (2012). Анализ соревновательной деятельности ватерполистов 15-17 лет по использованию и реализации численного преимущества. В: Педагогика, психология и медико-биологические проблемы физического воспитания и спорта, № 3., с. 102-105.
13. Попрошаев, А.В., Полищук, Т.В. (2006). Динамика прироста показателей уровня физического развития у ватерполистов 12-15 лет. В: Спортивная медицина, лечебная физкультура и валеология, 2006: материалы XII Международной научно-практической конференции. А.: ОГМУ, с. 47-49.
14. Халанский, Ю.Н. (2019). Методика обучения избранному виду спорта: методические рекомендации. Витебск: ВГУ имени П.М. Машерова. 54 с.

<https://doi.org/10.52449.soh22.06>

ORGANIZAREA PROTECȚIEI CIVILE - ASIGURAREA SECURITĂȚII POPULAȚIEI ÎN SITUAȚII EXCEPȚIONALE

Chimerciuc Nicolae¹, dr., conf.univ.

¹Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport, Chișinău, Republica Moldova

***Abstract.** This article is dedicated to the organization of civil protection in order to ensure the protection of the population of the Republic of Moldova in the event of exceptional situations of conflict or non-conflict nature. Also in this article are described the principles and measures for the organization of Civil Protection. In particular, special attention was drawn to the study of the protection of the population in case of air attack or various bombings and the shelter places. The existence of these shelters (buildings), their condition, operation, capacity, operational training in our country, as well as in the neighboring country, Romania were analyzed.*

The technical rules regarding the design and execution of civil protection shelters in the basement of new constructions were described. The aspects of the protection of the population using shelters for civil protection were analyzed in more detail, taking into account the military (combat) actions taking place in the neighboring country - Ukraine, which is in close proximity to the borders of the Republic of Moldova.

Keywords: *civil protection, principles, requirements, safety measures, shelters, population security.*

Introducere. Actualitatea temei constă în evidența unor factori importanți privind asigurarea securității populației în condițiile situațiilor excepționale, în special în cele ale atacurilor (bombardamentelor) aeriene, care tot mai des se produc în imediata apropiere a hotarelor noastre. E vorba de țara vecină – Ucraina. Analizând starea politico-militară actuală din Ucraina, ajungem la concluzia că fiecare stat din lume, în special cele din spațiul fostei URSS, trebuie să fie în stare să ofere garanție securității (protecției) populației sale. Ne referim la posibilitățile statului de a reacționa corect și prompt în faza incipientă a escaladării situațiilor excepționale cu caracter conflictual (acțiuni de luptă). De regulă, astfel de acțiuni încep cu bombardamente și atacuri aeriene, fapt confirmat de evenimentele, care se produc în Ucraina. Din acest considerent, este important ca statul, chiar din prima fază a apariției situațiilor excepționale să fie în stare să protejeze populația civilă, în special – bătrânii și copiii. Este vorba despre adăpostirea populației. Protejarea populației, este nevoie de o cantitate suficientă de adăposturi, dotate cu toată infrastructura necesară, spații, apă potabilă, hrană, sisteme de ventilare etc. Cum stau lucrurile la noi cu existența, dotarea, întreținerea în stare permanentă de funcționare a acestor adăposturi – este o întrebare actuală.

Protecția populației, în caz de apariție a situațiilor excepționale (conflictuale și neconflictuale) de factorii lezanți ai catastrofelor naturale și tehnologice și funcționarea neîntreruptă al obiectelor sunt sarcini de mare însemnătate ale tuturor organelor de conducere publică locală, de organelor executive și conducătorilor obiectelor economiei naționale. Protecția populației prezintă un complex de măsuri, care au scopul de a exclude sau de a diminua la maximum acțiunea factorilor lezanți ai catastrofelor asupra organismului omului.

Protecția populației, în caz de apariție a situațiilor excepționale în timp de pace, se organizează și se efectuează în conformitate cu unele principii, și anume:

1. Organizarea și conducerea neîntreruptă a activității de protecție a populației de către organele de conducere publică, conducătorii ministerelor, departamentelor și obiectelor economiei naționale;

2. Planificarea din timp și efectuarea măsurilor de protecție a populației pe întregul teritoriu al republicii;

3. Măsurile de protecție a populației se planifică și se efectuează concomitent cu măsurile efectuate de Ministerul Apărării, Ministerul Afacerilor Interne, Inspectoratul General pentru Situații de Urgență, Serviciul de Informații și Securitate etc.;

4. Măsurile de protecție a populației se planifică și se efectuează în complex cu planurile de dezvoltare economică și socială a republicii, municipiului, raionului și obiectului economiei naționale [4].

Metode:

- Prelucrarea și sistematizarea surselor bibliografice;
- Analiza și compararea datelor obținute;
- Observații.

Rezultate și discuții

Condițiile fundamentale pentru activitatea protecției civile în situații excepționale sunt reflectate în doctrina militară a Republicii Moldova, în special caracterul ei strict de apărare și principiul reflectării măsurilor suficiente pentru apărarea țării [3].

Astfel, **Protecția civilă** a Republicii Moldova reprezintă un sistem de măsuri și acțiuni, întreprinse pe scara întregului stat pe timp de pace și de război, în vederea asigurării protecției populației, proprietății în condițiile calamităților naturale și ecologice, avariilor și catastrofelor, epifitotiilor, epizootiilor, incendiilor, precum și în cazul aplicării mijloacelor de nimicire moderne (denumite în continuare în condițiile situațiilor excepționale) [7 art.1].

Metodologia protecției civile folosește așa termeni ca “*situație excepțională*”, “*calamitate naturală*”, “*avarie*”, “*catastrofă*”, care pot fi explicate în felul următor:

Prin noțiunea de **situație excepțională**, se înțelege apariția bruscă a situației la obiect, pe o parte anumită a teritoriului sau pe întreg teritoriul republicii (ca rezultat al unei calamități naturale, avarii, catastrofe), care se caracterizează prin:

- pagube însemnate pentru economia națională;
- pierderi de vieți omenești și bunuri materiale;
- încălcări ale condițiilor activității vitale [2, 5].

Conform datelor statistice ale Inspectoratului General pentru Situații de Urgență, în perioada lunilor ianuarie-decembrie ale anului 2021, în Republica Moldova au fost înregistrate 298 SE, dintre care:

- 194 SE cu **caracter tehnogen**, care au provocat pagube materiale însumă de 622 mii 600 lei, cele mai serioase situații excepționale fiind 4 explozii și 1 accident rutier pe traseele auto;

- 103 SE cu **caracter natural**, unde a fost înregistrată o pagubă materială de 683 mln 864 mii 800 lei.

- 1 SE cu caracter **biologico-social**, este prelungită epidemia de COVID-19 care s-a început în primăvara anului 2020.

De asemenea, s-au produs 1608 incendii, soldate cu **decesul a 88 persoane**, inclusiv **1 copil**, prejudiciul material constituind suma de 74 mln 12 mii 900 lei. Prejudiciul material total în această perioadă constituie 684 mln 487 mii 500 lei [1].

Catastrofele sunt inevitabile și omul trebuie să fie gata oricând să le înfrunte.

Misiunile principale ale protecției civile

Pentru organizarea calitativă a Protecției Civile, sunt definite următoarele **misiuni principale**:

- ❖ protecția populației și a bunurilor materiale în condițiile situațiilor excepționale;
- ❖ executarea lucrărilor de salvare și a altor lucrări de neamânat în condițiile situațiilor excepționale și la lichidarea consecințelor acestora;
- ❖ organizarea pregătirii prealabile și multilaterale a populației, a obiectivelor economiei naționale, forțelor Protecției Civile pentru desfășurarea acțiunilor în cazul apariției pericolului situațiilor excepționale și în condițiile lor [7 art.4].

Finanțarea măsurilor pentru Protecția Civilă se efectuează:

- în republică și unitățile de administrare teritorială – din contul mijloacelor republicane și al bugetului local;
- în ministere, departamente de stat și în alte organizații și instituții de stat subordonate lor – din contul mijloacelor bugetului republican și al fondurilor personale centralizate și mijloacelor de rezervă;
- la întreprinderi, organizații și instituții – din bugetul acestora.

Finanțarea măsurilor pentru Protecția Civilă poate să fie efectuată și din contul mijloacelor fondurilor obștești.

Cheltuielile, legate de efectuarea măsurilor pentru protecția populației, lichidării urmărilor situațiilor excepționale, se acoperă din contul fondurilor centralizate și al mijloacelor de rezervă ale ministerelor, departamentelor și altor organe de stat și economice.

La întreprinderile, unde au avut loc avariile și catastrofele – din contul mijloacelor acestor întreprinderi, precum și fondurilor de asigurare a bugetului republican și local. Toate cheltuielile sunt reflectate în articolul special al bugetului [7 art.25].

Asigurarea tehnico-materială a Protecției Civile este efectuată din contul mijloacelor destinate pentru finanțarea măsurilor pentru Protecția Civilă în situații extraordinare.

Controlul asupra respectării legislației pentru Protecția Civilă este efectuată de IGSU al MAI RM [8 art.13].

La acest capitol, ne-am propus să analizăm mai detaliat aspectele protecției, populației utilizând **adăposturile** pentru protecția civilă, luând în considerare acțiunile militare (de luptă) care au loc în țara vecină - Ucraina, ea fiind în imediata apropiere de hotarele Republicii Moldova. Din sursele mass media, cunoaștem ce se întâmplă în țara vecină, și anume – se desfășoară acțiuni militare (de luptă), în urma cărora își pierd viața sute și mii de oameni, inclusiv populația civilă, care nu are nici o atribuție la acele acțiuni militare. Din aceste considerente, trebuie să știm cum și unde să ne protejăm în caz de astfel de situații (bombardamente, atacuri aeriene etc.).

Prin adăpostire se înțelege o măsură specifică de protecție a populației, a bunurilor materiale, a valorilor culturale și de patrimoniu, pe timpul ostilităților militare, împotriva efectelor atacurilor aeriene ale adversarului sau în caz de dezastre, în special în cazul contaminării radioactive și chimice rezultate din accidente nucleare și chimice.

Dintre acestea, în general, menționăm:

- adăposturi de protecție civilă special construite;

- adăposturi simple de protecție civilă;
- spații naturale de adăpostire.

Capacitatea adăposturilor de protecție civilă, care se execută în subsolul construcțiilor, este, în principiu, de 100 - 300 persoane, având în vedere că pentru două persoane este necesar un spațiu de un metru pătrat de suprafață de adăpostire.

Spre exemplu, în România, pentru protecția populației și a bunurilor din patrimoniul cultural național de efectele atacurilor din aer, se realizează sistemul național de adăpostire, care cuprinde:

- ❖ *adăposturi pentru puncte de comandă* destinate Sistemului National de Management al situațiilor excepționale;
- ❖ *adăposturi publice de protecție civilă* aflate în administrarea consiliilor locale;
- ❖ *fondul privat de adăpostire* realizat de operatorii economici și proprietarii de imobile.

În timp de pace adăposturile publice de protecție civilă, cu excepția spațiilor amenajate ca puncte de comanda, pot fi utilizate pentru alte destinații, cu respectarea normelor tehnice, cu obligația de a fi eliberate în situații de urgență în maximum 24 de ore și cu informarea prealabilă a centrelor operaționale din cadrul serviciilor de urgență profesionale [6].

Astfel, adăposturile asigură protecția populației de factorii lezant ai catastrofelor (temperaturile înalte, gazele dăunătoare în zona incendiilor, substanțele explozibile, radioactive și de acțiune drastică, prăbușirea și fragmentele construcțiilor dărâmate), dar și de arma de nimicire în masă. Adăposturile trebuie construite respectându-se următoarele cerințe:

- să asigure reședința oamenilor în ele pe un termen nu mai mic de 2 zile;
- să se afle în locuri ferite de inundații; să fie la o distanță de siguranță de sistemul de apeduct și canalizație cu presiune înaltă;
- să aibă intrări și ieșiri cu același grad de protecție ca și încăperile principale, iar în caz de dărâmare, să aibă o ieșire de rezervă [10];
- să fie înzestrate cu ventilație, instalații sanitaro-tehnice, mijloace de purificare a aerului de substanțele radioactive, toxice și mijloacele bacteriene.

Adăposturile în Republica Moldova

Referitor la Republica Moldova, majoritatea dintre aceste adăposturi sunt în municipiul Chișinău și câteva în Bălți, Ungheni, Orhei, Cahul, Edineți, Soroca și în Autonomia Găgăuză. În situații excepționale mai puțin de jumătate dintre aceste edificii de protecție ar putea fi folosite. În Republica Moldova sunt atestate circa 230 de edificii de protecție civilă în caz de bombardamente, atacuri nucleare sau dezastre naturale. Din cauza faptului că sunt într-o stare de degradare, doar jumătate dintre acestea ar putea asigura protecția reală a cetățenilor în situații de risc. Conform datelor, în total, în Republica Moldova sunt 227 de edificii de protecție, însă doar 48 % dintre ele sunt gata pentru adăpostirea populației. Principalele motive ale acestei situații sunt degradarea complexului industrial și administrativ, uzarea elementelor

constructive și a utilajului, întreținerea inginerescă insuficientă, ridicarea nivelului apelor subterane”.

Un alt mijloc de protecție sunt șanțurile acoperite antiradiație, care reprezintă o construcție de protecție, neermetică, care asigură protecția de iradiația oamenilor adăpostiți în ele, micșorează doza de iradiere de 40–50 ori. Ca adăposturi pentru protecție antiradiație, pot fi folosite nu numai cele construite special, ci și construcțiile gospodărești (beciurile, depozitele pentru legume și alte subsoluri), care pot servi drept adăpost și chiar spațiu locativ. Capacitățile de protecție ale șanțurilor și altor adăposturi se apreciază conform coeficientului de diminuare a radiației, care depinde de grosimea pereților construcțiilor, de caracterul materialului din care sunt făcute construcțiile și de intensitatea razelor gama. De exemplu, în subsolul caselor locative din lemn, radiația este de 7–12 ori mai mică, iar cele de piatră – de 200–300 ori [9].

Concluzii

Protecția populației de calamități naturale și ecologice, catastrofe și de aplicarea mijloacelor contemporane de nimicire în masă în timp de pace și de război este sarcina principală a protecției civile. Spre regret, starea edificiilor de protecție (adăposturilor) este în mare măsură deplorabilă, din 227 de obiecte de acest gen numai 48% sunt în stare satisfăcătoare. Acest lucru este profund regretabil.

Luând în considerare situația politico-militară din regiunea noastră, în special activitățile militare din țara vecină – Ucraina, care se soldează cu multe victime inclusiv, persoane civile (conform mass media), este necesar de a acorda o atenție deosebită protecției (securității) populației în caz de apariție a situațiilor excepționale cu caracter conflictual. Una dintre aceste măsuri, dar nu și ultima, în opinia noastră, ar fi pregătirea adăposturilor pentru protecția populației și instruirea ei pentru acțiuni corecte și rapide în situații excepționale.

Astfel, pentru asigurarea securității și protecției populației în caz de apariție a situațiilor excepționale, în special a celor cu caracter conflictual, sunt necesare cunoștințe teoretice și practice în acest domeniu și, nu în ultimul rând, de edificii, adăposturi bine amenajate și dotate cu toate cele necesare, pentru buna funcționare.

Referințe bibliografice:

1. Situațiile excepționale (incendii), numărul de decedați, suma pagubei materiale și bunurilor materiale salvate în urma acestora în Republica Moldova pe parcursul anului 2020. Broșură.
2. Cociug, T.ș.a. (1997). Calamitățile în Moldova și combaterea lor. Chișinău.
3. Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29.07.1994//Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.1 din 12.08.1994.
4. Dumitraș, V., Dediu, I., Cîrstea, N., Grigorean, D., Cebotar D. (2010). Managementul sanitar al dezastrelor. Chișinău.
5. Grecu, F. (2016). Hazarde și riscuri naturale. Ediția a V-a. București: Editura Universitară.

6. H.G. nr. 862/2016, categoriile de construcții la care este obligatorie realizarea adăposturilor de protecție civilă.

7. Legea Republicii Moldova “Cu privire la protecția civilă”, nr. 271 din 09.11.1994;

8. Legea Republicii Moldova Nr. 93 din 05.04.2007 Serviciului Protecției Civile și Situațiilor Excepționale. Publicat: 08.06.2007 în Monitorul Oficial Nr. 78-81 art. Nr : 358
Data intrării în vigoare: 08.09.2007.

9. Ordinul ministrului Sănătății al Republicii Moldova nr.317 din 02.08.2007 “Cu privire la reorganizarea Serviciului Asistență Medicală Urgentă în situații excepționale al Ministerului Sănătății în Serviciul Republican Medicina Calamităților”.

10. Regulamentul privind instruirea în domeniul protecției civile aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 282 din 14 martie 2005.

<https://doi.org/10.52449.soh22.07>

IMPACTUL UNOR JOCURIDE MIȘCARE ADAPTATE ASUPRA NIVELULUI DEZVOLTĂRII PSIHOMOTRICE A ELEVILOR CU CERINȚE EDUCATIONALE SPECIALE DIN CLASA A II-A

Chirazi Marin¹, dr., prof. univ.

<https://orcid.org/0000-0002-2983-6536>

Constantin Iuliana Luminița^{2,3}, doctorandă

<https://orcid.org/0000-0001-5512-2660>

¹Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Facultatea de Educație Fizică și Sport, Iași, România

²Școala Gimnazială „Nicolae Iorga” Iași, România

³Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport, Chișinău, Republica Moldova

Abstract. *Exercise games support the optimization of the training action, by increasing the children's interest in movement, creating situations that facilitate the consolidation of motor acts, ensuring success, preventing or eliminating failure, by training skills to overcome difficulties, by developing motor skills and responsibility [6]. In the literature, psychomotor skills were defined by Epuran, M. as "the expression of the maturation and integration of motor and mental functions at the level required by the good functional integration of the individual in the environment" [7], by Arcan, P., Ciumageanu, D. as "a complex function that integrates and combines motor and mental aspects, elements that will influence a person's behavior" [2]. The research methods used in the study were the following: bibliographic, experimental, statistical-mathematical documentation, tabular method and evaluation techniques: psychomotor tests. Results and discussions: The data obtained from the presented psychomotor tests show the level of psychomotor development of the subjects, data that were analyzed using the IBM SPSS Statistics program. Conclusions: the students included in the experiment performed some adapted movement games during the physical education classes, improvements were obtained in all the tests included in the experiment, according to the data in Table 1.*

Keywords: *psychomotor skills, second grade children, psychomotor tests, students with SEN.*

Introducere. În literatura de specialitate, psihomotricitatea a fost definită de către M. Epuran ca fiind „expresia maturizării și integrării funcțiilor motrice și psihice la nivelul pretins de integrarea funcțională bună a individului în ambianță” [7], de către P. Arcan D. Ciumageanu ca fiind „o funcție complexă ce integrează și conjugă aspecte motrice și psihice, elemente ce vor influența comportamentul unei persoane” [2], iar de către V. Preda ca fiind „o